

Ярослав СТЕЦІВ

*ад'юнкт науково-організаційного відділу
Національної академії сухопутних військ ім. гетьмана П. Сагайдачного
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4754-7452>
e-mail: stetsiv@ucu.edu.ua*

УЧАСТЬ УКРАЇНСЬКИХ ОФІЦЕРІВ-АРТИЛЕРИСТІВ В ПЕРШІЙ СВІТОВІЙ ВІЙНІ У СКЛАДІ РОСІЙСЬКОЇ АРМІЇ

Проаналізовано роль і значення українських офіцерів-артилеристів російської армії під час участі в бойових діях Першої світової війни (1914–1918). Висвітлено особливості бойової діяльності українських офіцерів на фронтах світової війни на різних посадах в артилерії російської армії. Подано короткі біографічні характеристики українських офіцерів-артилеристів різного рівня військового управління. Наведено приклади участі українських генералів-артилеристів у процесі планування та проведення оперативних і стратегічних операцій російського командування, що неодноразово визначало перебіг подій на фронті.

Зазначено, що за період світової війни українські офіцери неодноразово виявляли мужність і героїзм, тому були відзначені низкою високих державних нагород. У праці узагальнено дані щодо об'єманих посад українських офіцерів-артилеристів артилерії Російської імперії, їхнього нагородження вищими державними відзнаками та подано статистику військових звань на момент закінчення служби у складі війська імперії.

Наголошено на важливості здобутого українськими офіцерами бойового досвіду в період війни та його значення для подій Української революції 1917–1921 рр., адже значна кількість українського офіцераства виявила щире бажання одразу після Лютневої революції 1917 р. у Росії боротися за українську державність.

Зроблено висновки щодо актуальності вивчення бойового досвіду українських офіцерів-артилеристів і значення їхньої діяльності для виховання сучасних офіцерів ракетних військ та артилерії як чиннику, що сприяє формуванню нових військових традицій і відновлює зруйновану радянською пропагандою історичну тяглість між поколіннями в боротьбі за спільну мету – незалежність України.

Ключові слова: офіцери-артилеристи, Перша світова війна, Російська імперія, бойові дії на фронтах світової війни, Українська революція (1917–1921).

Унаслідок згубного впливу радянської ідеології тематика діяльності українського офіцераства на початку ХХ ст. зазнала численних фальсифікацій і маніпуляцій, а наявні дослідження зазвичай автори подавали у спрощеному та спотвореному вигляді.

Відомий український дослідник Микола Литвин влучно зауважив: «Впродовж багатьох десятиліть радянська історіографія, яка обслуговувала ідеологічні потреби комуністичного режиму, всіляко замовчувала або брутально фальсифікувала перебіг Українських визвольних змагань... Були приречені на забуття імена воєначальників і полководців, генералів і адміралів»¹.

Історик Володимир Сергійчук зазначав: «Тоталітарна більшовицька система робила все для того, аби не тільки викреслити з історичної пам'яті народу їхні (офіцерів) імена, а й загаврувати їх, як нібито зрадників своєї нації»².

Відомо, що основу будь-якої армії завжди становив офіцерський корпус. Уже згаданий дослідник М. Литвин виснував: «... жодна армія, незалежно від рівня озброєння і вишколу, не може перемагати без досвідчених воєначальників. Її лице завжди визначають генералітет і офіцерський корпус – становий хребет війська»³.

За період Першої світової війни артилерія закріпила за собою статус провідного роду зброї, одержала потужний імпульс для розвитку, а її командні кадри показали себе якнайкраще. Значного бойового досвіду набули й українські офіцери-артилеристи, які становили кістяк гарматних батарей та дивізіонів російської армії⁴.

Події Першої світової війни містять численні епізоди вияву високого рівня морального духу, фаховості та вдалих командних дій у битвах на фронтах російської армії, які не підлягали сумніву.

Окремі аспекти досліджуваної тематики знайшли відображення в українських і зарубіжних історичних вузькопрофільних, узагальнювальних та біографічних працях⁵. Цінні спогади й очевидців та учасників подій Першої світової війни й Української революції⁶. Особливої уваги заслуговують комплексні дослідження

¹ Литвин М. Р., Науменко К. Є. Збройні Сили України ХХ ст. Генерали та адмірالی: монографія. Харків; Львів, 2007. С. 3.

² Тинченко Я. Ю. Українське офіцерство: шляхи скорботи та забуття / післямова В. І. Сергійчука. Київ: Тираж. центр УРП, 1995. Ч. 1. С. 254–255.

³ Литвин М. Р., Науменко К. Є. Збройні Сили України ХХ ст. ... С. 3.

⁴ Внуков В. П. Артиллерия. Киев, 1937. 74 с.

⁵ Тинченко Я. Ю. Офіцерський корпус Армії Української Народної Республіки (1917–1921 рр.): наук. вид. Київ: Темпора, 2007. 536 с; Буравченков А. О. Про чисельність офіцерського корпусу російської армії напередодні Великої Жовтневої соціалістичної революції. *Український історичний журнал*. 1985. № 11. С. 46–52; Буравченков А. О. Зміни у соціальному складі офіцерського корпусу в Росії (1914–1917 рр.). *Український історичний журнал*. 1987. № 2. С. 73–83; Бойко О. Д., Буравченков А. О. Участь військових спеціалістів в організації Червоної Армії та їх роль у захисті революційних завоювань (жовтень 1917 р. – травень 1918 р.). *Український історичний журнал*. 1988. № 2. С. 77–86; Буравченков А. О., Кавтарадзе А. Г. Военные специалисты на службе Республики Советов. *Український історичний журнал*. 1991. № 2. С. 141–143; Буравченков А. О. Офіцерство російської армії військового часу (1917 р.): соціальний склад, загальноосвітній рівень, фахова підготовка. *Проблеми вивчення історії Української революції 1917–1921 рр.* 2008. № 3. С. 74–99; Волков С. В. Белое движение: Энциклопедия гражданской войны. Санкт-Петербург; Москва, 2002. 672 с; Волков С. В. Русский офицерский корпус. Москва, 1993. 413 с. URL: http://militera.lib.ru/h/volkov_sv1/04.html (дата звернення: 24.11.2021); Волков С. В. Офицеры российской гвардии. Москва, 2002. 314 с.; Лозинський А. Ф. Українці в системі кадрового забезпечення Сухопутних військ Збройних сил Російської імперії (наприкінці ХІХ – початку ХХ ст.). *Військово-науковий вісник*. Львів, 2017. № 27. С. 46–70. DOI: <https://doi.org/10.33577/2313-5603.27.2017.46-70>

⁶ Смовський К. А. Гайдамацький кіш Слобідської України та його артилерія в 1917–1918 році. *За державність. Матеріали до історії війська українського*. Каліш, 1935. 36. 5. С. 137–157;

офіцерських кадрів істориків: Павла Ткачука⁷, Ярослава Тинченка⁸, Миколи Литвина⁹, Романа Тютенка¹⁰ та Сергія Волкова (Сергея Волкова)¹¹. Надзвичайно важливі відомості про українських офіцерів зібрані на сайті проекту «Імена самостійної України 1917–1924 рр.»¹². Проте окремого дослідження, присвяченого ролі українських офіцерів-артилеристів Російської імперії під час бойових дій на фронтах Першої світової війни, досі немає.

Вагоме місце в російській армії посідали українські офіцери-артилеристи, які очолювали військові органи управління, гарматні батареї, дивізіони і бригади. Так, генерал-майор **Василь Кирей** (1879–1942, родом із Батурина Чернігівської губернії) під час війни був командиром 4-ї батареї 32-ї артилерійської бригади, штаб-офіцером управління артилерії Південно-Західного фронту, командував 6-ю важкою артилерійською бригадою. Виконував обов'язки інспектора 41-го армійського корпусу та був командиром 23-го. У листопаді 1917 р. перейшов на службу до 34-го армійського корпусу, який згодом був українізований¹³.

На початку світової війни командиром 5-ї батареї 133-го піхотного Сімферопольського полку (Одеського військового округу) був капітан **Володимир Абаза** (1873–?, родом із Катеринославської губернії). У квітні 1915 р. призначений командиром 1-го дивізіону цього полку, а вкінці серпня потрапив у полон до австрійців. Під час перебування в полоні підвищений до звання підполковника. У січні 1918 р. перейшов на службу до військових формацій Української Народної Республіки (УНР)¹⁴.

Майже з перших днів війни на фронті полковник **Олекса Алмазов** (1885–1936, народився у м. Херсон), який спочатку служив командиром 2-ї батареї 1-го дивізіону 11-ї важкої артилерійської бригади. Із 1917 р. уже командував 1-м важким дивізіоном. Із 1918 р. – командир окремої кінно-гірської батареї Гайдамацького коша Слобідської України військ Центральної Ради (ЦР)¹⁵. Капітан **Віктор Абаза** (1864–1931, народився в м. Харків) під час війни командував дивізіоном і був ад'юнктом штабу

Смовський К. А. З часів визвольних змагань. *Український комбатант*. Новий Ульм, 1958. № 7. С. 35–39; Дашкевич Р. І. Артилерія Січових Стрільців у боротьбі за Золоті київські ворота. Нью-Йорк: Червона Калина, 1965. 205 с.

⁷ Ткачук П. П. Сухопутні війська Збройних Сил України доби революції (1917–1921 рр.): дис. ... д-ра іст. наук: 07.00.01 / Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. Львів, 2009. 311 с.

⁸ Тинченко Я. Ю. Офіцерський корпус Армії Української Народної Республіки (1917–1921). Київ: Темпора, 2011., 424 с.

⁹ Литвин М. Р., Науменко К. Є. Збройні Сили України ХХ ст. ... 244 с.

¹⁰ Тютенко Р. В. Соціальний портрет офіцера українських армій періоду Національної революції (1917–1921 рр.): дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01 / Львівський національний університет ім. І. Франка. Львів, 2018. 246 с.

¹¹ Волков С. В. Русский офицерский корпус...

¹² Імена самостійної України 1917–1924 рр. URL: <http://www.db.geroika.org.ua/ua/home.html> (дата звернення: 24.11.2021).

¹³ Тинченко Я. Ю. Офіцерський корпус... 2007. С. 195; Тютенко Р. В. Соціальний портрет офіцера... С. 285; Імена самостійної України 1917–1924 рр. ...

¹⁴ Тинченко Я. Ю. Офіцерський корпус... 2007. С. 10; Ткачук П. П., Лозинський А. Ф. Українські полководці на чолі сухопутних військ Збройних сил Російської імперії в роки Першої світової війни. *Військово-науковий вісник*. 2017. № 28. С. 5. DOI: <https://doi.org/10.33577/2313-5603.28.2017.3-20>; Імена самостійної України 1917–1924 рр. ...

¹⁵ Литвин М. Р., Науменко К. Є. Збройні Сили України ХХ ст. ... С. 29–30; Науменко К. Є. Алмазов Олекса Дмитрович. *Енциклопедія Сучасної України*: електронна версія [веб-сайт]. Київ, 2001.

корпусу. Влітку 1917 р. брав активну участь в українізації артилерії російської армії. Наприкінці 1917 р. перейшов на службу в українське військо, де очолив курінь 4-го стрілецького полку 1-ї Української стрілецької (сірої) дивізії у Володимирі-Волинському¹⁶. Полковник **Володимир Богомольний** (1876–?, народився на Харківщині) командував 5-м та 34-м мортирним артилерійським дивізіоном. Із 1918 р. – на службі в армії Української держави (УД)¹⁷. Капітан **Еспер Башинський** (1878–1937, народився в с. Ключевське Камчатської обл., мати – українка) командував 3-ю батареєю 31-ї артилерійської бригади. З 1915 р. – командир 5-го важкого артилерійського дивізіону. З 1917 р. командував 2-м окремим Сибірським артилерійським дивізіоном. Із 1918 р. – на службі в українській армії – командир 2-го дивізіону 1-ї гарматної бригади військ ЦР¹⁸. Полковник **Левко Богаєвський** (1867–?, родом із Полтавщини) служив командиром 9-ї артилерійської бригади на Південно-Західному фронті. Згодом перейшов на службу в Армію УД – командир 6-ї важкої гарматної бригади Полтавського армійського корпусу (м. Ромни)¹⁹. Підполковник **Віктор Вальман** (1879–?, походив із дворян Чернігівської губернії) командував батареєю 1-го Тракторного артилерійського дивізіону та був начальником господарчої частини дивізіону російської армії. З 1918 р. – командир батареї 2-го окремого важкого гарматного дивізіону Армії УНР²⁰. Полковник **Володимир Война** (1868–?, народився в м. Житомир) брав участь у війні на посаді начальника муштрового відділу управління артилерійського постачання штабу Західного фронту. З 1917 р. командував 1-м дивізіоном 81-ї артилерійської бригади. З 1918 р. був помічником начальника 3-го відділу Головного артилерійського управління Військового міністерства уряду ЦР²¹. Полковник **Михайло Годилю-Годлевський** (1875–?, народився в Одесі) на фронті перебував на посаді завідувача артилерійської частини 10-ї російської армії. З 1918 р. перейшов на службу в українське військо²². Полковник **Микола Демидов** (1865–1931, народився на Одещині) в період Першої світової війни брав участь у бойових діях на посаді командира батареї та дивізіону 1-ї Гвардійської артилерійської бригади. З 1918 р. – на службі в українській армії начальником штабу Київських добровільних дружин²³. Полковник **Микола Данилевич** (1866–1936, народився в Москві, мати – українка) пройшов бойовий шлях від командира 3-ї Кавказької стрілецької артилерійської бригади до інспектора артилерії 39-го армійського корпусу. Весною 1918 р. розпочав організацію українських військових частин на посаді начальника артилерії 3-го Одеського

URL: https://esu.com.ua/search_articles.php?id=43821 (дата звернення: 24.11.2021); Тютенко Р. В. Соціальний портрет офіцера... С. 248; Імена самостійної України 1917–1924 рр. ...

¹⁶ Тинченко Я. Ю. Офіцерський корпус... 2007. С. 10; Імена самостійної України 1917–1924 рр. ...

¹⁷ Тинченко Я. Ю. Офіцерський корпус... 2007. С. 51; Імена самостійної України 1917–1924 рр. ...

¹⁸ Литвин М. Р., Науменко К. Є. Збройні Сили України ХХ ст. ... С. 38; Волков С. В. Офицеры российской гвардии. С. 56; Тютенко Р. В. Соціальний портрет офіцера... С. 254; Імена самостійної України 1917–1924 рр. ...

¹⁹ Литвин М. Р., Науменко К. Є. Збройні Сили України ХХ ст. ... С. 43.

²⁰ Тинченко Я. Ю. Офіцерський корпус... 2007. С. 68; Імена самостійної України 1917–1924 рр. ...

²¹ Тинченко Я. Ю. Офіцерський корпус... 2007. С. 82; Імена самостійної України 1917–1924 рр. ...

²² Тинченко Я. Ю. Офіцерський корпус... 2007. С. 109–110; Імена самостійної України 1917–1924 рр. ...

²³ Литвин М. Р., Науменко К. Є. Збройні Сили України ХХ ст. ... С. 76–77; Волков С. В. Офицеры российской гвардии. С. 162; Імена самостійної України 1917–1924 рр. ...

армійського корпусу²⁴. Капітан **Володимир Даценко** (1874–?, родом із Полтавської губернії) служив на різних офіцерських посадах у 12-му артилерійському парку (м. Вінниця), на фронтах світової війни командував 3-м Заамурським парковим артилерійським дивізіоном. Обіймав посаду командира 113-ї піхотної дивізії, яку в 1917 р. українізував. Із 1918 р. – командир паркової групи 5-ї важкої артилерійської бригади Армії УД²⁵.

Капітан **Едуард Едель** (1874–?, народився в м. Мітава Курляндської губернії, мати – українка) служив на фронті командиром 5-ї батареї 45-ї артилерійської бригади й очолював 3-тю батарею 86-ї. Взимку 1916 р. за бойові заслуги достроково одержав звання полковника. Під час одного з боїв зазнав контузії і був отруєний газами. З 1917 р. командував 1-м дивізіоном 2-ї Української гарматної бригади 1-го Українського корпусу²⁶.

Серед інших українських бойових офіцерів-артилеристів російської армії варто також відзначити підполковника **Володимира Заїковського** (1870–?, народився у м. Житомир), який на початку війни командував 2-м дивізіоном 70-ї артилерійської бригади, а згодом обіймав посаду начальника штабу 70-ї гарматної бригади на Північному фронті. Взимку 1918 р. перейшов на службу до військ ЦР, де командував 2-ю Сердюцькою гарматною бригадою²⁷. Капітан **Олександр Катхе** (1893–?, народився у м. Вільно, мати – українка) на фронтах Першої світової війни воював у складі 65-ї артилерійської бригади та був нагороджений Георгіївською зброєю. Взимку 1919 р. перейшов на службу в корпус Січових стрільців Дієвої армії УНР, де командував 5-ю гарматною батареєю. Учасник І Зимового походу у складі Галицької армії²⁸. Полковник **Степан Мальченко** (1858–?, народився у м. Шостка Глухівського повіту Чернівецької губернії) командував 6-м Туркестанським артилерійським дивізіоном та 3-ю збірною артилерійською бригадою. У літку 1918 р. перебував на посаді завідувача артилерійських складів 5-го Чернігівського корпусу Армії УД. З березня 1919 р. очолив відділ постачання Головного артилерійського управління Дієвої армії УНР²⁹. Капітан **Микола Омелюсик** (1889–1970, народився у с. Ставки на Поліссі) на фронті командував 1-ю батареєю 11-ї артилерійської бригади. У 1918 р. служив у 2-му легкому гарматному полку Армії УД і згодом був підвищений до командира 1-ї легкої гарматної бригади Дієвої армії УНР³⁰. Капітан **Кость Смовський** (1892–1960, родом із Полтавщини) під час Першої світової війни служив унтерофіцером у запасних частинах Московської військової округи, від яких був делегатом на III Всеукраїнському військовому з'їзді. Взимку 1918 р. очолив 1-шу гарматну батарею Гайдамацького коша Слобідської України військ ЦР³¹. Підполковник **Микола Яновський** (1874–?,

²⁴ Литвин М. Р., Науменко К. Є. Збройні Сили України ХХ ст. ... С. 74; Імена самостійної України 1917–1924 рр. ...

²⁵ Тинченко Я. Ю. Офіцерський корпус... 2007. С. 133; Імена самостійної України 1917–1924 рр. ...

²⁶ Тинченко Я. Ю. Офіцерський корпус... 2007. С. 154; Імена самостійної України 1917–1924 рр. ...

²⁷ Тинченко Я. Ю. Офіцерський корпус... 2007. С. 169–170; Імена самостійної України 1917–1924 рр. ...

²⁸ Тинченко Я. Ю. Офіцерський корпус... 2007. С. 192; Імена самостійної України 1917–1924 рр. ...

²⁹ Тинченко Я. Ю. Офіцерський корпус... 2007. С. 267; Імена самостійної України 1917–1924 рр. ...

³⁰ Тинченко Я. Ю. Офіцерський корпус... 2007. С. 310; Імена самостійної України 1917–1924 рр. ...

³¹ Тинченко Я. Ю. Офіцерський корпус... 2007. С. 411–412; Литвин М. Р., Науменко К. Є. Смовський Костянтин: Довідник з історії України. 2-ге вид. Київ, 2002. С. 788; Імена самостійної України 1917–1924 рр. ...

походив із дворян Полтавської губернії, один із нащадків письменника Миколи Гоголя) на фронті перебував на посаді командира 2-го дивізіону лейбгвардії 3-ї артилерійської бригади. Згодом командував 3-ю Гвардійською стрілецькою дивізією та очолив процес українізації 2-го Гвардійського корпусу. З березня 1918 р. перейшов на службу до Кінно-гайдамацького полку ім. К. Гордієнка Армії УНР³². Полковник **Василь Сварика** (1875–1965, родом із Роменського повіту Полтавської губернії) командував 5-ю батареєю та 2-м дивізіоном 42-ї артилерійської бригади на Південно-Західному й Західному фронтах. Весною 1917 р. отруений газами. З 1918 р. командир гарматного полку в Армії УД. Згодом очолив Головне артилерійське управління Військового міністерства УНР³³. Підполковник **Михайло Крат** (1892–1979, родом із м. Гадяч, що на Полтавщині) під час війни служив командиром 93-го піхотного Іркутського полку (Петербурзького військового округу). У вересні 1914 р. отримав поранення, а за два місяці (в листопаді) відзначився в бою під Лодзем (Польща), отримавши три кульові поранення. Весною 1915 р. після лікування повернувся на службу в полк. Улітку 1917 р. був одним з ініціаторів формування українських військових частин у складі російської армії, а згодом перейшов на службу до військ ЦР³⁴.

Таблиця 1

Узагальнені дані обійманих посад українськими офіцерами-артилеристами (на закінчення служби в російській армії)³⁵

Підрозділ		К-сть офіцерів
1.	Командир батареї	14
2.	Командир дивізіону	35
3.	Командир бригади	17
4.	Командир дивізії	12
5.	Інспектор артилерії армійського корпусу	11
6.	Начальник артилерійської частини армійського корпусу	3
7.	Начальник штабу армійського корпусу	6
8.	Командувач армійського корпусу	6
9.	Головнокомандувач Румунського фронту	1
Всього		105

Опосередкованою характеристикою ролі, яку відіграли українські офіцери-артилеристи в бойових діях російської армії під час Першої світової війни, може служити їх нагородження вищими державними відзнаками. Велика кількість офіцерів за виявлені мужність і героїзм на фронтах світової війни були удостоєні

³² Тинченко Я. Ю. Офіцерський корпус... 2007. С. 510.

³³ Там само. С. 390–391.

³⁴ За даними: Литвин М. Р., Науменко К. Є. Збройні Сили України ХХ ст. ... С. 116–117; Тютенко Р. В. Соціальний портрет офіцера... С. 287; Ткачук П. П., Лозинський А. Ф. Українські полководці на чолі сухопутних військ... № 28. С. 5; Імена самостійної України 1917–1924 рр. ...

³⁵ За даними: Литвин М. Р., Науменко К. Є. Збройні Сили України ХХ ст. ... 2007. 244 с.; Тинченко Я. Ю. Офіцерський корпус... 2007. 536 с.; Тинченко Я. Ю. Офіцерський корпус... Кн. II. 424 с.; Тютенко Р. В. Соціальний портрет офіцера... 246 с.; Імена самостійної України 1917–1924 рр. ...

вищими державними нагородами Російської імперії. Найбільш почесною бойовою нагородою, яку за час війни отримали лише деякі полковники і значна частина генералів, був орден Святого Володимира³⁶. З українців ним удостоєний полковник **Володимир Банківський** (1860–?, народився у Могилівській губернії), який, перебуваючи на посаді командувача 3-го та 17-го армійського корпусів, показав себе розумним і хоробрим командиром оперативного рівня. За бойові заслуги на фронті був нагороджений усіма орденами до Святого Володимира III ступеня з мечами й биндою, а також орденом Святого Георгія IV ступеня та шведським орденом Меча I ступеня. З 1919 р. обіймав посаду генерала для доручень канцелярії Головного артилерійського управління Військового міністерства УНР³⁷. Капітан **Еспер Башинський** (1878–1937, народився в с. Ключевське Камчатської обл., походив із родини дворянина Харківської губернії) пройшов бойовий шлях командиром 3-ї батареї 31-ї артилерійської бригади й очолював на фронті 5-ту важку бригаду, яка брала участь у низці важливих битв. Улітку 1916 р. зазнав важкого поранення в голову, був контужений, проте залишився на фронті. У 1916 р. одержав достроково звання полковника. Весною 1917 р. у боях під Ригою отруений газами, однак знову відмовився покинути фронт. Загалом за період Першої світової війни нагороджений усіма орденами до Святого Володимира III ступеня з мечами та биндою. Восени 1917 р. за власним бажанням перейшов на службу й очолив українізований 2-й дивізіон 31-ї Української артилерійської бригади військ ЦР³⁸.

Одними з найбільш почесних нагород Російської імперії, які вручали за бойові заслуги на фронті, вважалися орден Святого Георгія та Георгіївська зброя (у XVIII–XIX ст. вона також називалася Золотою). Орден присвоювали лише офіцерському складу (офіцерам і генералам). Нагорода мала чотири ступені, з яких 4-м відзначали виїняткові за видатні звитяги в бою. Загалом під час Першої світової війни орден Святого Георгія отримали понад 4 500 офіцерів. За менш значні подвиги офіцерів нагороджували Георгіївською зброєю³⁹. Зокрема, ордена Святого Георгія та Георгіївської зброї був удостоєний генерал-лейтенант **Олександр Рогоз** (1858–1919, народився на Чернігівщині, походив зі давньої родини українських священнослужителів), командувач 25-го армійського корпусу. За бойові заслуги нагороджений орденом Святого Георгія IV ступеня. За проукраїнські погляди більшовики усунули його з посади, і він перейшов на службу до української армії. З 1918 р. військовий міністр УД⁴⁰. Підполковник **Георгій Афанасьєв** (1872–?, родом з Херсонської губернії, походив із дворян) за бойові заслуги на фронті був удостоєний ордена Святого Георгія IV ступеня. У 1917 р. перейшов на службу до військ ЦР, командував 6-м мортирним дивізіоном і перебував на посаді інспектора артилерії 2-го Січового запорізького корпусу. Влітку 1918 р. підготував

³⁶ Тинченко Я. Ю. *Офіцерський корпус...* 2011. С. 56.

³⁷ Тинченко Я. Ю. *Офіцерський корпус...* 2007. С. 30; *Імена самостійної України 1917–1924 рр. ...*

³⁸ Литвин М. Р., Науменко К. Є. *Збройні Сили України XX ст. ...* С. 38; Тинченко Я. Ю. *Офіцерський корпус...* 2007. С. 33–34; Волков С. В. *Офицеры российской гвардии.* С. 56; Тютенко Р. В. *Соціальний портрет офіцера...* С. 254; *Імена самостійної України 1917–1924 рр. ...*

³⁹ Тинченко Я. Ю. *Офіцерський корпус...* 2011. С. 54–55.

⁴⁰ Тинченко Я. Ю. *Офіцерський корпус...* 2007. С. 360–361; Литвин М. Р., Науменко К. Є. *Смольський Костянтин...* С. 398; *Імена самостійної України 1917–1924 рр. ...*

українською мовою підручник-статут для артилерії⁴¹. Уже названий підполковник **Микола Яновський** за відвагу в боях нагороджений Георгіївською зброєю⁴². Генерал майор **Василь Кирей** – за мужність у боях на Південно-Західному фронті Георгіївською зброєю та орденом Святого Георгія IV ступеня. Взимку 1917 р. за бойові заслуги одержав достроково звання полковника⁴³. Полковник **Федір Колодій** (1872–1920, походив із дворян Чернігівської губернії) командував 2-м кінно-гірським артилерійським дивізіоном, за відвагу в бою поблизу с. Балидорф (28.08.1914 р.) нагороджений Георгіївською зброєю. Влітку 1915 р. за бій під с. Жежева на р. Дністер (29.05.1915 р.) – орденом Святого Георгія IV ступеня. Восени 1916 р. за бойові заслуги підвищений до звання генерал-майора. Із 1918 р. – на службі в Армії УНР⁴⁴. Капітан **Борис Неїлов** (1878–1956, походив із дворян Полтавської губернії) із перших днів війни служив у 12-й артилерійській бригаді. За бойову звитягу, виявлену в боях, нагороджений Георгіївською зброєю⁴⁵. Уже названий полковник **Василь Сварика** за бойові заслуги на фронті – Георгіївською зброєю і всіма нагородами до Святої Анни II ступеня з мечами та биндою. Згодом достроково одержав звання полковника⁴⁶.

За 4 роки бездоганної служби в мирний час офіцерів Російської імперії нагороджували орденом Святого Станіслава, до якого додавалися мечі та бинда за перебування на фронті в декілька місяців⁴⁷. Серед українських офіцерів-артилеристів російської армії таким нагороджений полковник **Сергій Дядюша** (1870–1933, народився у м. Полтава, походив із дворянської родини), який на фронті командував 84-ю дивізією та був начальником штабу 4-го армійського корпусу. За бойові заслуги – всіма орденами до Святого Станіслава I ступеня та Георгіївською зброєю⁴⁸. Генерал-майор **Микола Медзвецький** (1868–1929, народився у с. Нижня Кропивна Гайсинського повіту Подільської губернії) під час боїв на Румунському фронті показав себе як талановитий і відважний командир. За бойові заслуги був нагороджений усіма орденами до Святого Станіслава I ступеня та орденом Румунської корони I ступеня⁴⁹.

⁴¹ Тинченко Я. Ю. *Офіцерський корпус...* 2007. С. 21–22; Литвин М. Р., Науменко К. Є. *Смольський Костянтин...*

⁴² Тинченко Я. Ю. *Офіцерський корпус...* 2007. С. 510.

⁴³ Тинченко Я. Ю. *Офіцерський корпус...* 2007. С. 195; *Імена самостійної України 1917–1924 рр. ...*

⁴⁴ Там само. С. 209–210; *Імена самостійної України 1917–1924 рр. ...*

⁴⁵ Там само. С. 297; Литвин М. Р., Науменко К. Є. *Смольський Костянтин...* С. 341; *Імена самостійної України 1917–1924 рр. ...*

⁴⁶ Там само. С. 390–391; Ткачук П. П., Лозинський А. Ф. *Українські полководці на чолі сухопутних військ...* С. 6; *Імена самостійної України 1917–1924 рр. ...*

⁴⁷ Тинченко Я. Ю. *Офіцерський корпус...* 2011. С. 55.

⁴⁸ Тинченко Я. Ю. *Офіцерський корпус...* 2007. С. 150; Тютенко Р. В. *Соціальний портрет офіцера...* С. 277; *Імена самостійної України 1917–1924 рр. ...*

⁴⁹ Тинченко Я. Ю. *Офіцерський корпус...* 2007. С. 274–275; *Імена самостійної України 1917–1924 рр. ...*

Таблиця 2

Узагальнені дані українських офіцерів-артилеристів, відзначених вищими державними нагородами (на закінчення служби в російській армії)⁵⁰

Назва нагороди		К-сть офіцерів
1.	Орден Святого Володимира	12
2.	Орден Святого Георгія	20
3.	Георгіївська зброя	25
4.	Орден Святого Станіслава	3
5.	Орден Святої Анни	3
6.	Орден Румунської Корони	1
7.	Шведський орден Меча	1
Всього		65

На особливу увагу заслуговують українські генерали-артилеристи, які відіграли важливу роль під час проведення російським командуванням стратегічних військових операцій на фронтах Першої світової війни. Серед них яскравою була постать уже названого генерал-лейтенанта **Олександра Рогози**, який на початку світової війни перебував на посаді начальника 19-ї піхотної дивізії (Київський військовий округ). У вересні 1914 р. призначений командиром 25-го армійського корпусу Південно-Західного фронту. Перебуваючи на службі у складі 4-ї Російської армії, відзначився в Галицькій битві (серпень–вересень 1914 р.), у боях під Люблінном (Польща), де його корпус розгромив частини 4-ї австро-угорської армії. У період із серпня 1915 р. по листопад 1917 р. – на посаді командира 4-ї Російської армії на Західному та Румунському фронтах. Із 1918 р. став військовим міністром уряду УД під керівництвом Павла Скоропадського⁵¹.

Позитивно характеризувався генерал-майор **Євген Гамченко** (1874–1931, родом із Житомира), який під час війни був начальником штабу 28-ї дивізії, начальником штабу 3-го армійського корпусу та командувачем 27-ї піхотної дивізії, що неодноразово відзначалася на Південно-Західному фронті⁵².

Визначні організаторські здібності виявив талановитий командир генерал-майор **Володимир Сінклер** (1879–1946, народився в Узбекистані в сім'ї дворянина англійського походження, мати – українка), який у 1914–1915 рр. перебував на посаді начальника штабу 2-ї Гвардійської дивізії. З 1916 р. – начальник штабу 2-го Гвардійського корпусу. Восени 1917 р. за бойові заслуги достроково одержав звання генерал-майора⁵³.

⁵⁰ За даними: Литвин М. Р., Науменко К. Є. Збройні Сили України ХХ ст. Генерали та адмірали: монографія. Харків; Львів: 2007. 244 с; Тинченко Я. Ю. Офіцерський корпус... 2007. 536 с; Тинченко Я. Ю. Офіцерський корпус... Кн. II. 424 с; Тютенко Р. В. Соціальний портрет офіцера... 246 с; Імена самостійної України 1917–1924 рр. ...

⁵¹ Залеский К. А. Кто был кто в Первой мировой войне: Биографический энциклопедический словарь. Москва: АСТ; Астрель, 2003. С. 505; Литвин М. Р., Науменко К. Є. Смовський Костянтин... С. 398; Імена самостійної України 1917–1924 рр. ...

⁵² Тинченко Я. Ю. Офіцерський корпус... 2007. С. 100–101; Тютенко Р. В. Соціальний портрет офіцера... С. 256; Імена самостійної України 1917–1924 рр. ...

⁵³ Тинченко Я. Ю. Офіцерський корпус... 2007. С. 402–404; Литвин М. Р., Науменко К. Є. Сінклер Володимир: Довідник з історії України. 2-ге вид. Київ, 2002. С. 754; Тинченко Я. Ю.

Неабиякою працьовитістю та енергійністю відзначився генерал-лейтенант **Сергій Дельвіг** (1866–1944, походив із дворян м. Москви, мати – українка), інспектор артилерії 9-го армійського корпусу. З 1915 р. – комендант Перемишльської фортеці. Восени 1915 р. призначений командувачем 40-го армійського корпусу. З 1916 р. був інспектором артилерії Південно-Західного фронту. Взимку 1917 р. очолив артилерію військ ЦР⁵⁴.

В особливий спосіб відзначився на фронті талановитий полководець генерал-майор **Петро Єрошевич** (1870–1945, походив із Катеринославщини), який у 1915–1917 рр. був начальником штабу 6-го Сибірського корпусу. Влітку 1917 р. став начальником штабу 12-ї дивізії. Згодом командував 11-м армійським корпусом. Узимку 1917 р. українізував 12-ту дивізію та передав її в розпорядження військ ЦР⁵⁵. Генерал-майор **Олександр Жнов** (1865–1946, походив із Ярославської губернії, мати – українка) на фронті командував 132-ю піхотною дивізією. Взимку 1918 р. перейшов на службу до Армії УД⁵⁶.

Генерал-майор **Віктор Зелінський** (1864–1940, народився у с. Петриківці Катеринославської губернії) із листопада 1914 р. командував Сибірською стрілецькою дивізією. Восени 1914 р. у бою під м. Березина потрапив в полон та перебував у німецьких таборах Ганноверіш і Бішовсверд. Восени 1917 р. у полоні приєднався до українського національного руху й очолив раду офіцерів-українців. Із 1918 р. – командувач 1-ї Української козацької дивізії (синьожупанників), утвореної з військовополонених українців⁵⁷. Генерал-майор **Федір Колодій** (1872–1920, походив із Чернігівської губернії) на фронті командував 14-ю артилерійською бригадою. У березні–квітні 1918 р. очолив демобілізаційну комісію Румунського фронту. Восени 1918 р. призначений командувачем 2-го Подільського корпусу Дієвої армії УНР⁵⁸.

Важливу роль відіграли й інші українські генерали-артилеристи, які брали участь у плануванні та проведенні важливих наступальних операцій російської армії. За ініціативність, виявлені мужність і героїзм на фронті державними нагородами Російської імперії відзначені генерал-лейтенанти: **Микола Глінський** (1858–1943, народився на Чернігівщині)⁵⁹, **Олександр Березовський** (1867–1939, походив із Наддніпрянщини)⁶⁰, **Володимир Слюсаренко** (1857–1933)⁶¹, **Георгій Мандрика**

Архівно-кримінальна справа генерала Армії УНР Володимира Сінклера: З архівів ВУЧК–ПУ–НКВД–КГБ, 2017. № 2 (48). С. 259. URL: http://resource.history.org.ua/publ/za_2017_2_9 (дата звернення: 24.11.2021); Імена самостійної України 1917–1924 рр. ...

⁵⁴ Тинченко Я. Ю. Офіцерський корпус... 2007. С. 135–136; Тютенко Р. В. Соціальний портрет офіцера... С. 274; Імена самостійної України 1917–1924 рр. ...

⁵⁵ Тинченко Я. Ю. Офіцерський корпус... 2007. С. 157–158; Імена самостійної України 1917–1924 рр. ...

⁵⁶ Тинченко Я. Ю. Офіцерський корпус... 2007. С. 162; Тютенко Р. В. Соціальний портрет офіцера... С. 279; Імена самостійної України 1917–1924 рр. ...

⁵⁷ Тинченко Я. Ю. Офіцерський корпус... 2007. С. 174–176; Тютенко Р. В. Соціальний портрет офіцера... С. 281; Імена самостійної України 1917–1924 рр. ...

⁵⁸ Тинченко Я. Ю. Офіцерський корпус... 2007. С. 209–201; Імена самостійної України 1917–1924 рр. ...

⁵⁹ Литвин М. Р., Науменко К. Є. Збройні Сили України ХХ ст. ... С. 67.

⁶⁰ Тютенко Р. В. Соціальний портрет офіцера... С. 265; Ткачук П. П., Лозинський А. Ф. Українські полководці на чолі сухопутних військ... С. 14; Імена самостійної України 1917–1924 рр. ...

⁶¹ Литвин М. Р., Науменко К. Є. Збройні Сили України ХХ ст. ... С. 185; Імена самостійної України 1917–1924 рр. ...

(1869–1937, народився у Києві)⁶², **Леонід Федяй** (1859–?, родом із Полтавщини)⁶³, **Дмитро Щербачов** (1857–1932)⁶⁴ та ін.; генерал-майори: **Василь Кирей** (1879–1942)⁶⁵, **Борис Бобровський** (1868–?, родом із Полтавщини)⁶⁶, **Володимир Генбачов** (1872–1957, народився у Полтаві)⁶⁷, **Микола Остряньський** (1867–1941, народився у Конотопі Чернігівської губернії)⁶⁸, **Іпполіт Свірчевський** (1874–1920, народився у Полтаві)⁶⁹, **Павло Стефанович-Стасенко** (1869–1922, походив із Чернігівщини)⁷⁰, **Володимир Банківський** (1860–?, народився у Могилівській губернії)⁷¹, **Сергій Богданович** (1865–?, походив із Херсонщини)⁷², **Михайло Годлевський** (1875–?, народився в Одесі)⁷³, **Борис Гернгрос** (1878–1943, походив із Полтавщини)⁷⁴, **Дмитро Гнида** (1859–?, народився в Катеринославі (тепер – м. Дніпро))⁷⁵, **Олександр Дорошкевич** (1874–1919, народився на Чернігівщині)⁷⁶, **Сергій Кіротенко** (1875–?, народився у Полтаві)⁷⁷, **Іван Копестинський** (1869–?, народився у м. Могилів-Подільський)⁷⁸, **Ігор Новицький** (1869–після 1927 р.)⁷⁹, **Борис Федорів** (1875–1925, народився у м. Варшава, батьки – українці)⁸⁰, **Микола Медзевецький** (1868–1929,

⁶² Литвин М. Р., Науменко К. Є. *Смовський Костянтин...* С. 303; Ткачук П. П., Лозинський А. Ф. *Українські полководці на чолі сухопутних військ...* С. 14; *Імена самостійної України 1917–1924 рр. ...*

⁶³ Ткачук П. П., Лозинський А. Ф. *Українські полководці на чолі сухопутних військ...* С. 14; *Імена самостійної України 1917–1924 рр. ...*

⁶⁴ Литвин М. Р., Науменко К. Є. *Збройні Сили України ХХ ст. ...* С. 216–217; *Імена самостійної України 1917–1924 рр. ...*

⁶⁵ Ткачук П. П., Лозинський А. Ф. *Українські полководці на чолі сухопутних військ...* С. 15; *Імена самостійної України 1917–1924 рр. ...*

⁶⁶ Ткачук П. П., Лозинський А. Ф. *Українські полководці на чолі сухопутних військ...* С. 6–7; *Імена самостійної України 1917–1924 рр. ...*

⁶⁷ Тютенко Р. В. *Соціальний портрет офіцера...* С. 267; Ткачук П. П., Лозинський А. Ф. *Українські полководці на чолі сухопутних військ...* С. 15; *Імена самостійної України 1917–1924 рр. ...*

⁶⁸ Ткачук П. П., Лозинський А. Ф. *Українські полководці на чолі сухопутних військ...* С. 15; *Імена самостійної України 1917–1924 рр. ...*

⁶⁹ Там само.

⁷⁰ Тинченко Я. Ю. *Офіцерський корпус...* 2007. С. 422–423; *Імена самостійної України 1917–1924 рр. ...*

⁷¹ Литвин М. Р., Науменко К. Є. *Збройні Сили України ХХ ст. ...* С. 34; *Імена самостійної України 1917–1924 рр. ...*

⁷² Литвин М. Р., Науменко К. Є. *Збройні Сили України ХХ ст. ...* С. 44.

⁷³ Тинченко Я. Ю. *Офіцерський корпус...* 2007. С. 109–110; *Імена самостійної України 1917–1924 рр. ...*

⁷⁴ Литвин М. Р., Науменко К. Є. *Збройні Сили України ХХ ст. ...* С. 66.

⁷⁵ Там само. С. 67.

⁷⁶ Тинченко Я. Ю. *Офіцерський корпус...* 2007. С. 145–146; *Імена самостійної України 1917–1924 рр. ...*

⁷⁷ Тинченко Я. Ю. *Офіцерський корпус Армії Української Народної Республіки (1917–1921 рр.).* 2007. С. 198; *Імена самостійної України 1917–1924 рр. ...*

⁷⁸ *Імена самостійної України 1917–1924 рр. ...*

⁷⁹ Тинченко Я. Ю. *Офіцерський корпус...* 2007. С. 303–304; *Імена самостійної України 1917–1924 рр. ...*

⁸⁰ Литвин М. Р., Науменко К. Є. *Збройні Сили України ХХ ст. ...* С. 200–201; *Імена самостійної України 1917–1924 рр. ...*

народився у с. Нижня Кропивна Гайсинського повіту Подільської губернії)⁸¹, **Володимир Стойкін** (1874–1931, народився у м. Харків)⁸² та ін.

Таблиця 3

**Узагальнені дані військових звань українських офіцерів-артилеристів
(на закінчення служби в російській армії)⁸³**

Військове звання		К-сть офіцерів
1.	Капітан	23
2.	Підполковник	38
3.	Полковник	45
4.	Генерал-майор	29
5.	Генерал-лейтенант	7
Всього		142

Отже, аналіз бойової діяльності українських офіцерів-артилеристів під час Першої світової війни промовисто засвідчує їхню визначну роль на фронтах російської армії. Українські офіцери неодноразово виявляли мужність і героїзм на полі бою, демонстрували високий рівень власного вишколу, здатність приймати важливі тактичні та стратегічні рішення, що засвідчують їхні бойові державні нагороди Російської імперії.

Набутий бойовий досвід під час участі в Першій світовій війні мав вагомий вплив і на події Української революції 1917–1921 рр., оскільки значна кількість офіцерів-артилеристів виявили шире бажання боротися за українську державність.

Аналіз прикладів бойової діяльності українського офіцерства на початку ХХ ст. має важливе значення і для виховання сучасних офіцерів ракетних військ і артилерії, адже сприяє формуванню нових військових традицій та відновлює зруйновану радянською пропагандою історичну тяглість між поколіннями в боротьбі за спільну мету – незалежність України.

REFERENCES

Boiko, O. D., & Buravchenkov, A. O. (1988). Uchast viiskovykh spetsialistiv v orhanizatsii Chervonoï Armii ta yikh rol u zakhysti revoliutsiinykh zavoiuvan (zhovten 1917 r. – traven 1918 r.). [Participation of military specialists in the organization of the Red Army and their role in defending revolutionary conquests (October 1917 – May 1918)]. *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal*, 2, 77–86 [in Ukrainian].

Buravchenkov, A. O. (1985). Pro chyselnist ofitserkoho korpusu rosiiskoi armii naperedodni Velykoi Zhovtnevoi sotsialistychnoi revoliutsii. [On the number of officers

⁸¹ Тинченко Я. Ю. Офіцерський корпус... 2007. С. 274–275; Імена самостійної України 1917–1924 рр. ...

⁸² Литвин М. Р., Науменко К. Є. Збройні Сили України ХХ ст. ... С. 190; Імена самостійної України 1917–1924 рр. ...

⁸³ За даними: Литвин М. Р., Науменко К. Є. Збройні Сили України ХХ ст. ... 244 с.; Тинченко Я. Ю. Офіцерський корпус... 2007. 536 с.; Тинченко Я. Ю. Офіцерський корпус. 2011. 424 с.; Тютенко Р. В. Соціальний портрет офіцера... 246 с.; Імена самостійної України 1917–1924 рр. ...

in the Russian army on the eve of the Great October Socialist Revolution]. *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal*, 11, 46–52 [in Ukrainian].

Buravchenkov, A. O. (1987). Zminy u sotsialnomu skladi ofitserського корпусу v Rosii (1914–1917 rr.). [Changes in the social composition of the officer corps in Russia (1914–1917)]. *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal*, 2, 73–83 [in Ukrainian].

Buravchenkov, A. O. (2008). Ofitserstvo rosiiskoi armii viiskovoho chasu (1917 p.): sotsialnyi sklad, zahalnoosvitnii riven, fakhova pidhotovka. [Officers of the wartime army (1917 p.): Social background, education, professional training]. *Problemy vyvchennia istorii Ukrainy 1917–1921 r.*, 3, 74–99 [in Ukrainian].

Buravchenkov, A. O., & Kavtaradze, A. G. (1991). Voiennyye spetsyalyisty na sluzhbe Respubliki Sovetov. [Military specialists in the service of the Republic of Soviets]. *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal*, 2, 141–143 [in Russian].

Dashkevych, R. I. (1965). *Artyleriiia Sichovykh Striltsiv u borotbi za Zoloti kyivski vorota*. New York: Chervona Kalyna [in Ukrainian].

Imena samostiinoi Ukrainy 1917–1924 rr. [Names of independent Ukraine 1917–1924]. Retrieved from <http://www.db.geroika.org.ua/ua/home.html> [in Ukrainian].

Lozynskyi, A. F. (2017). Ukraintsi v systemi kadrovoho zabezpechennia Sukhoputnykh viisk Zbroinykh syl Rosiiskoi imperii (naprykintsi XIX–pochatku XX st.). [Ukrainians in the personnel system of the Land Forces of the Armed Forces of the Russian Empire (late XIX–early XX centuries)]. *Viiskovo-naukovyi visnyk*, 27, 46–70. DOI: <https://doi.org/10.33577/2313-5603.27.2017.46-70> [in Ukrainian].

Lytvyn, M., & Naumenko, K. (2007). *Zbroini Syly Ukrainy XX st. Heneraly ta admiraly*. Kharkiv; Lviv: Vydavnytstvo Saha [in Ukrainian].

Naumenko, K. Ye. (2001). Almazov Oleksa Dmytrovych. In *Entsyklopediia Suchasnoi Ukrainy: elektronna versiiia*. Retrieved from https://esu.com.ua/search_articles.php?id=43821 [in Ukrainian].

Sinkler Volodymyr. (2002). In M. R. Lytvyn, K. Ye. Naumenko (Eds.), *Dovidnyk z istorii Ukrainy* (2nd ed.). Kyiv: Instytut istorii Ukrainy NAN Ukrainy [in Ukrainian].

Smovskyi Kostiantyn. (2002). In M. R. Lytvyn, K. Ye. Naumenko (Eds.), *Dovidnyk z istorii Ukrainy* (2nd ed.). (p. 788). Kyiv: Instytut istorii Ukrainy NAN Ukrainy [in Ukrainian].

Smovskyi, K. A. (1935). Haidamatskyi kish Slobidskoi Ukrainy ta yoho artyleriiia v 1917–1918 rotsi. *Za derzhavnist: Materialy do istorii viiska ukrainskoho*, 5, 137–157 [in Ukrainian].

Smovskyi, K. A. (1958). Z chasiv vyzvolnykh zmahan. *Ukrainskyi kombatan*, 7, 35–39 [in Ukrainian].

Tiutenko, R. V. (2018). *Sotsialnyi portret ofitsera ukrainskykh armii periodu Natsionalnoi revoliutsii (1917–1921 rr.)* [A social portrait of an officer of the Ukrainian armies during the National Revolution (1917–1921)] (Candidate's thesis). Lviv [in Ukrainian].

Tkachuk, P. P. (2009). *Sukhoputni viyiska Zbroinykh Syl Ukrainy doby revoliutsiii (1917–1921 rr.)* [Army of the Armed Forces of Ukraine during the Revolution (1917–1921)] (Doctor's thesis). Lviv [in Ukrainian].

Tkachuk, P. P., & Lozynskyi, A. F. (2017). Ukrainski polkovodtsi na choli sukhoputnykh viisk Zbroinykh syl Rosiiskoi imperii v roky Pershoi svitovoi viiny. *Viiskovo-naukovyi visnyk*, 28, 3–20 DOI: <https://doi.org/10.33577/2313-5603.28.2017.3-20> [in Ukrainian].

Tynchenko, Ya. Yu. (1995). *Ukrainske ofitserstvo: shliakhy skorboty ta zabuttia* (Pt. 1). Kyiv: Tyrzh. tsentr URP [in Ukrainian].

Tynchenko, Ya. Yu. (2007). *Ofitserskiy korpus Armii Ukrainskoi Narodnoi Respubliki (1917–1921 rr.)*. Kyiv: Tempora [in Ukrainian].

Tynchenko, Ya. Yu. (2011). *Ofitserskiy korpus armii Ukrainskoi Narodnoi Respubliki (1917–1921)*(Vol. 2). Kyiv: Tempora [in Ukrainian].

Tynchenko, Ya. Yu. (2017). *Arkhivno–kryminalna sprava henerala Armii UNR Volodymyra Sinklera. Z arkhiviv VUCHK–HPU–NKVD–KHB*, 2 (48), 259. Retrieved from http://resource.history.org.ua/publ/za_2017_2_9 [in Ukrainian].

Vnukov, V. P. (1937). *Artilleriia*. Kyiv: Gosudarstvennoie Voiennoe Izdatelstvo Narkomata Oborony Soiuza SSR [in Russian].

Volkov, S. V. (1993). *Russkii ofitserskii korpus*. Moscow. Retrieved from http://militera.lib.ru/h/volkov_sv1/04.html [in Russian].

Volkov, S. V. (2002). *Beloie dvizhenie: Entsyklopediia grazhdanskoï voiny*. Saint Petersburg; Moscow [in Russian].

Volkov, S. V. (2002). *Ofitsery rossiiskoi gvardii*. Moscow [in Russian].

Zallesskii, K. A. (2003). *Kto byl kto v Pervoi mirovoi voine: Biograficheskii entsyklopedicheskii slovar*. Moscow: AST; Astrel [in Russian].

Yaroslav STETSIV

PhD

Student Department of Research and Organization

Petro Sahaidachnyi National Army Academy

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4754-7452>

e-mail: stetsiv@ucu.edu.ua

INVOLVEMENT OF UKRAINIAN ARTILLER OFFICERS IN WORLD WAR I WITHIN THE RUSSIAN ARMY

The study analyzes the role and value of Ukrainian artillery officers of the Russian army in combat actions of World War I (1914–1918). During World War I, Ukrainian officers, time after time, demonstrated courage and heroism, so were awarded a number of high state awards. The paper identifies the features of their activities at the front, emphasizes the importance of combat experience gained by the officers in the warfare as well as its significance for the course of events throughout the Ukrainian Revolution of 1917–1921.

Furthermore, presented brief biographical details on the Ukrainian artillery officers at various levels of military command. The officers' data on their positions in the Russian army, the awarding with the highest state honors, and the statistics of their military ranks at the time of termination of military service in the imperial army are summarized.

Precedents concerning the involvement of the Ukrainian artillery generals in planning and conducting operational and strategic operations of the Russian command, which regularly determined the course of actions at the front, are provided.

Conclusions are drawn on the relevance of studying the combat experience of the Ukrainian artillery officers in order to utilize the lesson learned from their activities to train modern officers of artillery and missile forces, as a contributing factor to the formation of

contemporary military traditions and restoring the historical longevity demolished by Soviet propaganda.

Keywords: artillery officers, World War I, the Russian Empire, combat actions on the fronts of World War I, Ukrainian Revolution (1917–1921).